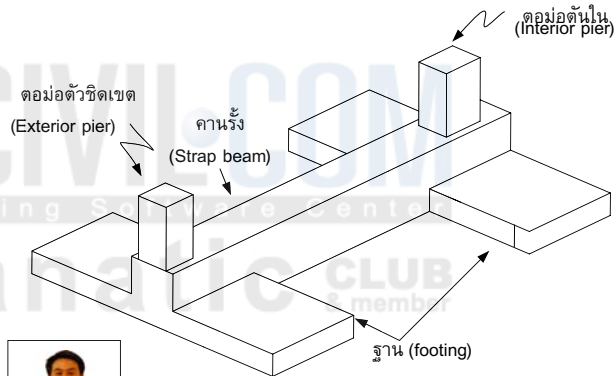

การออกแบบฐานรากแผ่ชิดเขต แบบมีคานรั้ง (Strap footing)

รศ.ดร.อมร พิมามมาศ

กรรมการอำนวยการและปช. อนุกรรมการโครงสร้างและสะพาน วสท.

สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร

สมมติฐานในการออกแบบ

- ❖ ในกรณีที่ตอม่อวางอยู่ชิดเขตที่ดินทำให้ไม่สามารถก่อสร้างฐานรากให้แนวของตอม่อผ่านจุดศูนย์ถ่วงของฐานได้
- ❖ เป็นเหตุให้แรงดันดินใต้ฐานรากมีการกระจายตัวไม่สม่ำเสมออาจทำให้ฐานเกิดการพลิกคว่ำได้ การแก้ปัญหาดังกล่าวอาจใช้ **ฐานรากร่วม (Combined footing)**
- ❖ ชนิดที่ได้รับความนิยมคือฐานรากร่วมและ **ฐานรากแบบมีคานรั้ง (strap footing)**

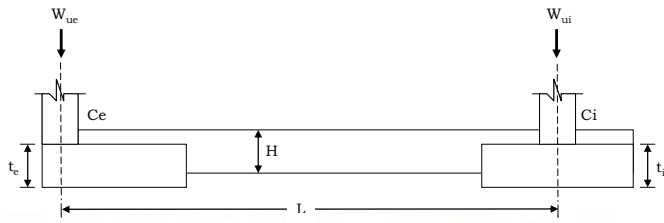

สมมติฐานการออกแบบ

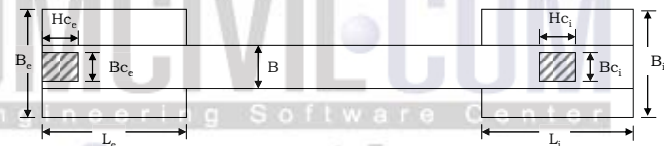
- (1) คานรั้งที่เชื่อมต่อระหว่างฐานรากตัวที่อยู่ชิดเขตและฐานรากตัวในจะถูกยกให้ลอยเหนือพื้น ทำให้ไม่รับแรงดันดิน
- (2) จากข้อที่ (1) ทำให้น้ำหนักบรรทุกที่กระทำจากคานรั้งเกิดจากน้ำหนักของตัวมันเอง และแรงที่ถ่ายมาจากฐานรากตัวที่อยู่ชิดเขตไปยังฐานรากตัวในเท่านั้น

แรงที่เกิดขึ้นในฐานราก

- เมื่อฐานรากรับแรงดันดิน จะเกิดแรงเฉือนและแรงดัดในฐานรากดังแสดง

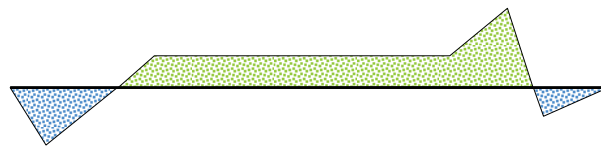
(ก) หน้าตัด

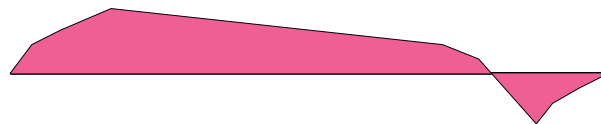
(ข) แปลน

(ค) กราฟของแรง

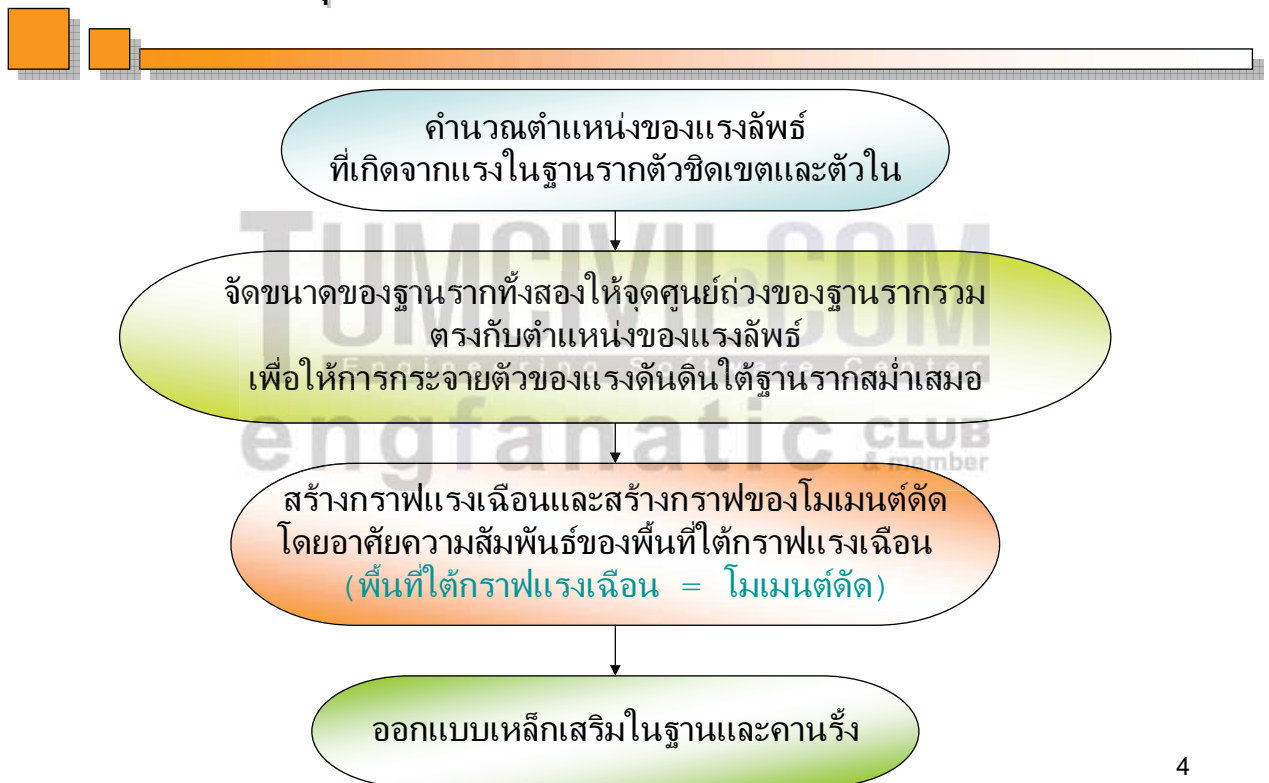

(ง) กราฟแรงเฉือน

(จ) กราฟโมเมนต์

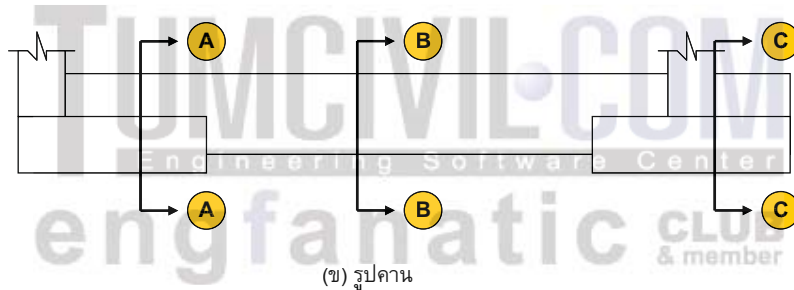
สรุปขั้นตอนการออกแบบ

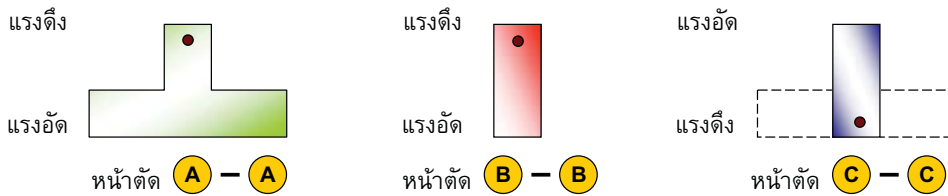
หน้าตัดสำหรับการออกแบบ

(ก) กราฟโมเมนต์ดัด

(ข) รูปคาน

(ค) หน้าตัดคาน

5

ตัวอย่างการออกแบบ

ฐานรากตัวชิดเขต

- ❖ เสาขนาด 0.40x0.40 ม.
- ❖ น้ำหนักบรรทุกทุกใช้งาน 70 ตัน
- ❖ น้ำหนักบรรทุกทุกประลัย 105 ตัน

ฐานรากตัวชิดใน

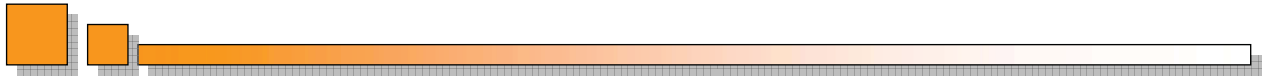
- ❖ ระยะทางของศูนย์กลางเสาตัวในและเสาตัวนอก 5.0 ม.
- ❖ เสาขนาด 0.50x0.50 ม.
- ❖ น้ำหนักบรรทุกทุกใช้งาน 100 ตัน
- ❖ น้ำหนักบรรทุกทุกประลัย 150 ตัน

เงื่อนไขการออกแบบ

- ❖ ความกว้างของฐานเท่ากับ 2.60 ม.
- ❖ กำลังอัดของคอนกรีต (f'_c) = 200 กก./ชม.²
- ❖ กำลังที่จุดคราก (f_y) = 4,000 กก./ชม.²
  - กำลังรับน้ำหนักบรรทุกปลอดภัยของดิน $\sigma_a = 13.33$ ตัน/ม²

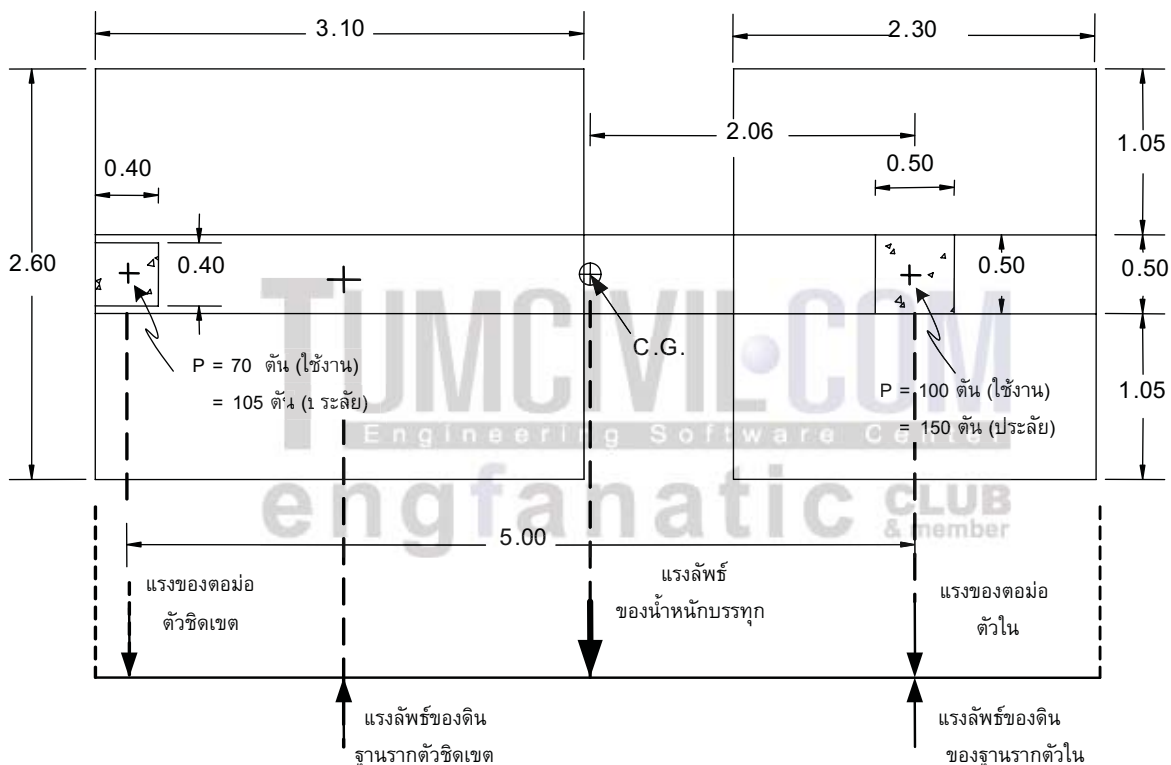
หมายเหตุ ตัวอย่างนี้ยังไม่ได้รวมน้ำหนักของคานยึดรั้งที่จะมีผลต่อโมเมนต์และแรงเฉือนที่เกิดขึ้น ในการออกแบบจริงจะต้องรวมน้ำหนักของคานยึดรั้งนี้เข้าไปในการออกแบบด้วย

ขั้นที่ 1 : เลือกขนาดของฐานราก

- น้ำหนักบรรทุกใช้งานทั้งหมด $P_s = P_{se} + P_{si} = 70 + 100 = 170$ ตัน
- ประมาณน้ำหนักของฐานราก 10% ของน้ำหนักบรรทุก : $W_{FD} = 0.10 \cdot 170 = 17$ ตัน
- น้ำหนักทั้งหมดเท่ากับ $W_{st} = P_s + W_{FD} = 170 + 17 = 187$ ตัน
- กำลังรับน้ำหนักบรรทุกปลอดภัยของดิน $q_a = 13.33$ ตัน/ม.²
- พื้นที่ที่ต้องการ $A_F = W_{st}/q_a = 187/13.33 = 14.03$ ม.²
- นั่นคือ พื้นที่ของฐานทั้งหมด (ไม่รวมคานรับ) $B_F(L_e + L_i) = 14.03$ ม.²
- หรือ $L_e + L_i = 5.40$ ม. เมื่อ $B_F = 2.6$ ม.
- หาค่าแห่งของแรงลัพธ์วัดจากแนวตอม่อตัวใน $\bar{x} = \frac{105 \times 5.0}{105 + 150} = 2.06$ ม.

7

8

ขั้นที่ 1 : เลือกขนาดของฐานราก

- กำหนดโมเมนต์พื้นที่รอบศูนย์กลางเสาตัวใน

$$B_F L_e [(5.0 + 0.2) - 0.5L_e] = 14.03 \times 2.06$$

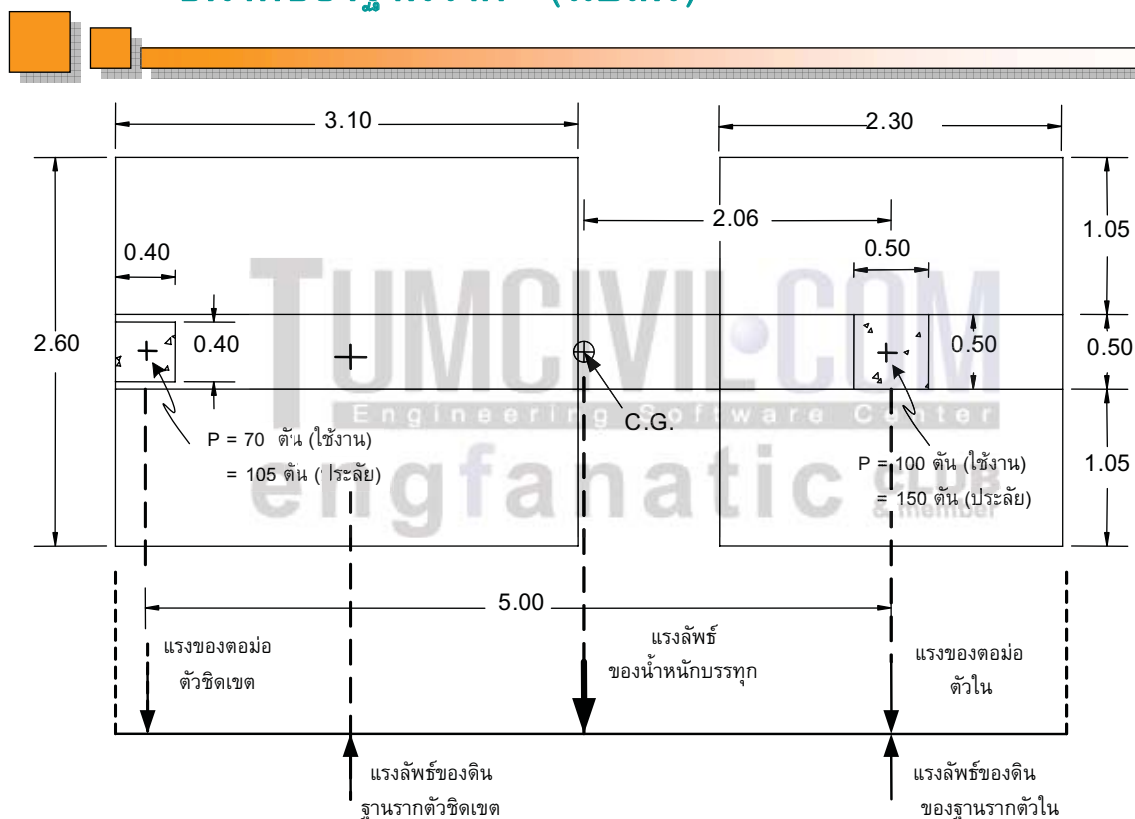
- หรือ

$$L_e^2 - 10.4L_e + 22.24 = 0$$

- แก้สมการจะได้ $L_e = 3.01$ ม. เลือกใช้ 3.10 ม.
- ดังนั้นฐานรากตัวในยาว $L_i = 5.40 - L_e = 2.30$ ม.
-
- กำหนดขนาดความกว้างของคาน้ำิ่ง (B) เท่ากับ 0.50 ม.

9

ขนาดของฐานราก (แปลน)

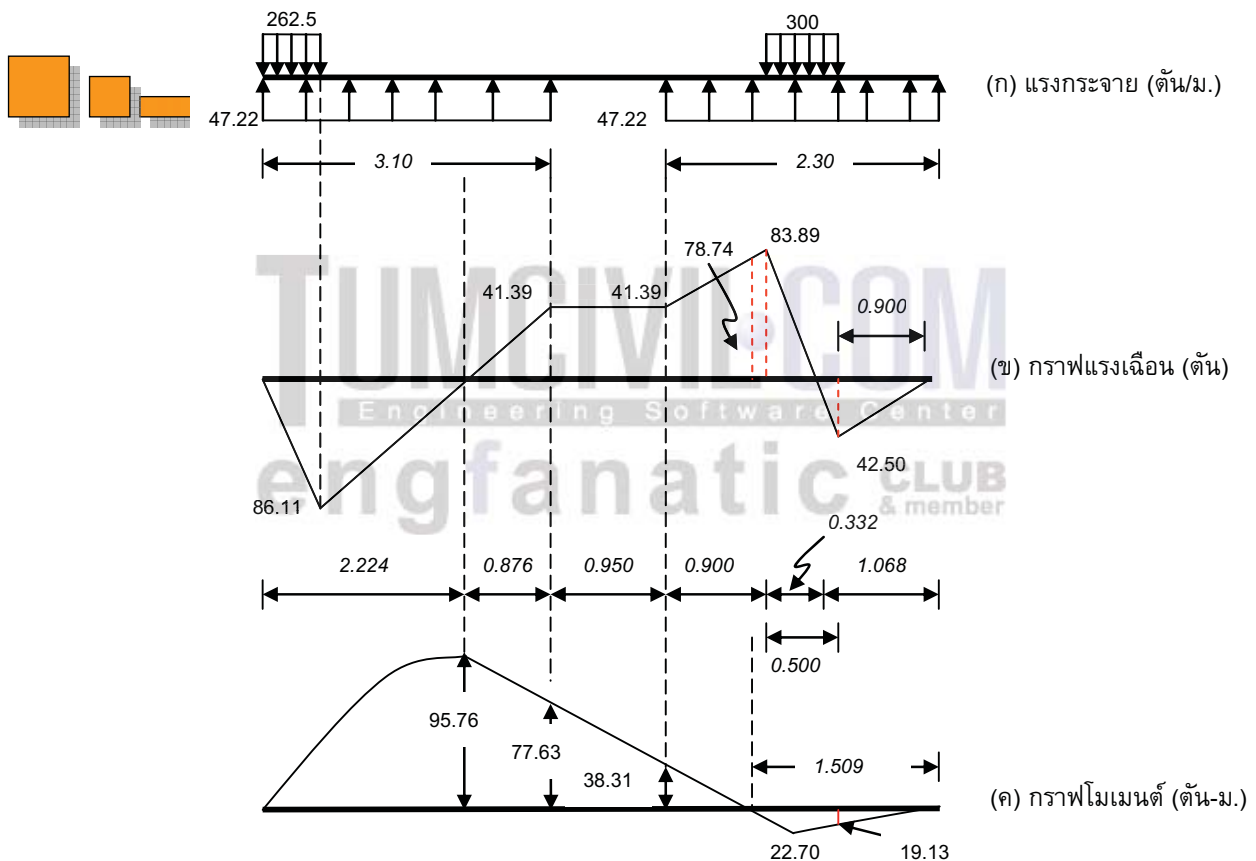
10

ขั้นที่ 2 : เขียนผังแรงเฉือนและโมเมนต์ดัด

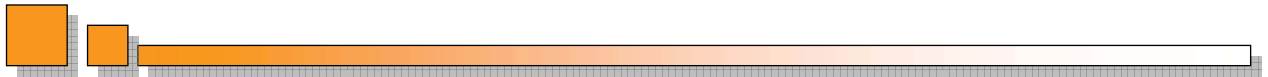
- นำน้ำหนักของตอม่อแต่ละต้นมาคำนวณแรงกระจาย
- ตอม่อตัวชิดเขต : $w_e = P_{ue}/Bc_e = 105/0.40 = 262.50$ ตัน/ม.
- ตอม่อตัวใน : $w_i = P_{ui}/Bc_i = 150/0.50 = 300$ ตัน/ม.
- พื้นที่สุทธิเท่ากับ $A_n = B_F(L_e + L_i) = 2.60 \times (3.10 + 2.30) = 14.04$ ม.²
- แรงดันดินประลัยเท่ากับ $\bar{p}_u = \frac{P_{ue} + P_{ui}}{A_n} = \frac{105 + 150}{14.04} = 18.16$ ตัน/ม.²
- แรงกระจายประลัย : $p_u = \bar{p}_u \times L = 18.16 \times 2.6 = 47.22$ ตัน/ม.
- นำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนผังแรงเฉือนและโมเมนต์ดัด

11

ผังแรงเฉือนและโมเมนต์ดัด

ขั้นที่ 3 : ออกแบบฐาน

- เนื่องจากความกว้างของคานารั้งเท่ากับ 0.50 ม.
- ความยาวแบบคานายื่นของฐาน $\tilde{L} = \frac{B_F - B}{2} = \frac{2.6 - 0.5}{2} = 1.05$ ม.
- แรงเฉือนประลัยต่อเมตร $V_u = \bar{p}_u \tilde{L} = 18.16 \times 1.05 = 19.07$ ตัน (/ม.)
- โมเมนต์ดัดประลัยต่อเมตร $M_u = \frac{\bar{p}_u \tilde{L}^2}{2} = \frac{18.16 \times 1.05^2}{2} = 10.01$ ตัน-ม. (/ม.)
- กำหนดความลึกของฐานเท่ากับ 0.40 ม. และใช้ $d = 0.35$ ม.

13

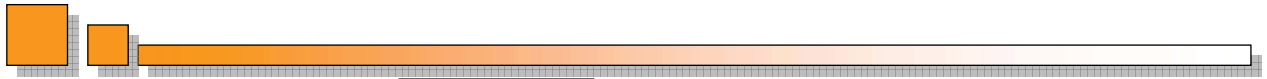
ขั้นที่ 3 : ตรวจสอบแรงเฉือนแบบคานกว้าง

- กำลังแรงเฉือนของคอนกรีตล้วน
- แทนค่าจะได้ $V_c = 0.53 \sqrt{f'_c} b d$ กก. / (ม.)
- เมื่อ $\phi = 0.85$ จะได้ $\phi V_c = 0.85 \times 0.53 \sqrt{200} \times 100 \times 35 = 22.30$ ตัน / (ม.)
- แรงเฉือนประลัยที่หน้าตัดวิกฤติ (ห่างจากหน้าเสา d)
- คือ $V_u = 18.16(1.05 - 0.35) = 12.71$ ตัน / (ม.)
- จะได้ $\phi V_c > V_u$ O.K.

14

ขั้นที่ 3 : ออกแบบเหล็กเสริม (เอก-ขนานด้าน 2.60 ม.)

- จาก $A_s = 0.85bd \frac{f'_c}{f_y} \left(1 - \sqrt{1 - \frac{2M_u}{\phi 0.85bd^2 f'_c}} \right)$
- แทนค่า $A_s = 0.85 \cdot 100 \cdot 35 \frac{200}{4,000} \left(1 - \sqrt{1 - \frac{2 \cdot 10.01 \times 1,000 \times 100}{0.9 \cdot 0.85 \cdot 100 \cdot 35^2 \cdot 200}} \right) = 8.17 \text{ ซม.}^2 / (\text{ม.})$
ควบคุม!!
- เหล็กเสริมต้านทานการยึดหดตัว $A_{s,temp} = 0.0018bt$
- แทนค่า $A_{s,min} = 0.0018 \cdot 100 \cdot 40 = 7.20 \text{ ซม.}^2 / (\text{ม.})$
- ใช้ DB16 จำนวน $8.17/2.02 = 4.04$ เส้น/ม.
- หรือ $s = 1/4.04 = 0.247 \text{ ม.} / (\text{ม.})$ นั่นคือ ใช้ **DB16@0.20 ม.**

15

ขั้นที่ 3 : ออกแบบเหล็กเสริม (รอง-ตั้งจากเหล็กเอก)

- ใช้เหล็กเสริมเพื่อต้านทานการยึดหดตัวเป็นเกณฑ์ $A_s = 7.20 \text{ ซม.}^2 / (\text{ม.})$
- เมื่อใช้ DB12 จะได้ $7.20/1.13 = 6.37$ เส้น/ม.
- หรือ $s = 1/6.37 = 0.157 \text{ ม.}$
- นั่นคือ ใช้ **DB12@0.15 ม.** เป็นเหล็กเสริมรอง

16

ขั้นที่ 3 : ตรวจสอบระยะฝังยึด

- สำหรับเหล็กเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 36 มม. ระยะฝังที่ต้องการคือ

$$l_{db} = \frac{0.06A_b f_y}{\sqrt{f'_c}}$$

- ระยะหุ้ม 5 ซม. แทนค่าจะได้

$$l_{db} = \frac{0.06 \times 2.01 \times 4,000}{\sqrt{200}} = 34.11 \text{ ซม.}$$

- น้อยกว่า $0.5 \times (260 - 50) - 5 = 100$ ซม. **O.K.**

17

ขั้นที่ 4.1 : ออกแบบคานรั้ง

สำหรับคานรูปตัวที มี $M_u = 95.76$ ตัน-ม. โดยสมมติความลึกคาน 95 ซม.

- ปีกคานลึก $t_f = 40$ ซม. และมี $d = 0.90$ ม.

- สมมติว่าคานเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง 260 ซม.

- ปริมาณเหล็กเสริมที่ต้องการ $A_s = \frac{M_u}{\phi f_y \left(d - \frac{a}{2} \right)} = \frac{95.76 \times 1,000 \times 100}{0.9 \times 4,000 \times \left(90 - \frac{40}{2} \right)} = 38.00 \text{ ซม.}^2$

- หรือ $\rho = A_s / bd = 38 / (260 \times 90) = 0.0016$

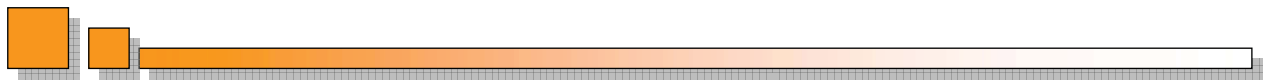
- ตำแหน่งของแกนสะเทิน $a = \frac{A_s f_y}{0.85 f'_c b} = \frac{38 \times 4000}{0.85 \times 200 \times 260} = 3.44$

- นั่นคือ $c = \frac{a}{\beta_1} = \frac{3.44}{0.85} = 4$ ซม. น้อยกว่า t_f คิดเป็นคานสี่เหลี่ยมปรกติ

- ปริมาณเหล็กเสริม $A_s = 0.85 \cdot 260 \cdot 90 \cdot \frac{200}{4,000} \left[1 - \sqrt{1 - \frac{2 \cdot 95.76 \times 1,000 \times 100}{0.9 \cdot 0.85 \cdot 260 \cdot 90^2 \cdot 200}} \right] = 30.01 \text{ ซม.}^2$

18

ขั้นที่ 4.2 : ออกแบบคานรั้ง

สำหรับคานสี่เหลี่ยมผืนผ้า มี $M_u = 77.63$ ตัน-ม. (ไม่คิดผลของเหล็กเสริมรับแรงอัด)

- เหล็กเสริม $A_s = 0.85 \cdot 50 \cdot 90 \frac{200}{4,000} \left[1 - \sqrt{1 - \frac{2 \cdot 77.63 \times 1,000 \times 100}{0.9 \cdot 0.85 \cdot 50 \cdot 90^2 \cdot 200}} \right] = 25.69$ ซม.²
- เมื่อพิจารณาร่วมกับเหล็กเสริมที่หาจาก ขั้นที่ 4.2 พบว่าเหล็กเสริมรับโมเมนต์ลบ
- ใช้เท่ากับ $A_s = 30.01$ ซม.²
- เหล็กเสริมน้อยสุด $A_{s,min} = (14/4,000) \cdot 50 \cdot 90 = 15.75$ ซม.²
- เลือกใช้เหล็ก DB20 จะได้ $30.01/3.14 = 9.55$ เส้น
- ดังนั้นใช้ 10DB20 จำนวน 2 ชั้นๆละ 5 เส้น เป็นเหล็กเสริมรับโมเมนต์ลบ

19

ขั้นที่ 4.3 : ออกแบบคานรั้ง

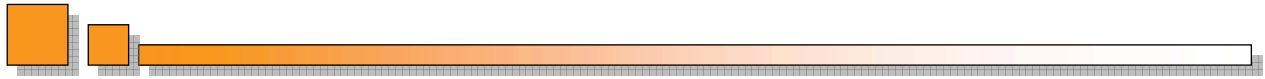
สำหรับคานรูปตัวที ที่พิจารณาเป็นคานสี่เหลี่ยมผืนผ้า

มี $M_u = 22.70$ ตัน-ม. (ไม่คิดผลของเหล็กเสริมรับแรงอัด)

- เหล็กเสริม $A_s = 0.85 \cdot 50 \cdot 90 \frac{200}{4,000} \left[1 - \sqrt{1 - \frac{2 \cdot 22.70 \times 1,000 \times 100}{0.9 \cdot 0.85 \cdot 50 \cdot 90^2 \cdot 200}} \right] = 7.139$ ซม.²
- เนื่องจากในฐานมีเหล็กเสริมอยู่แล้ว $A_s = 7.20 \times 2.60 = 18.72$ ซม.²
-
- มากกว่า 15.75 ซม.² ($A_{s,min}$) O.K.
- ดังนั้นเสริมเหล็ก 2DB20 เป็นเหล็กล่างตลอดความยาวคาน

20

ขั้นที่ 4.4 : ออกแบบคานรั้ง

ออกแบบแรงเฉือน $V_u = 86.11$ ตัน พิจารณาเป็นคานสี่เหลี่ยมผืนผ้า

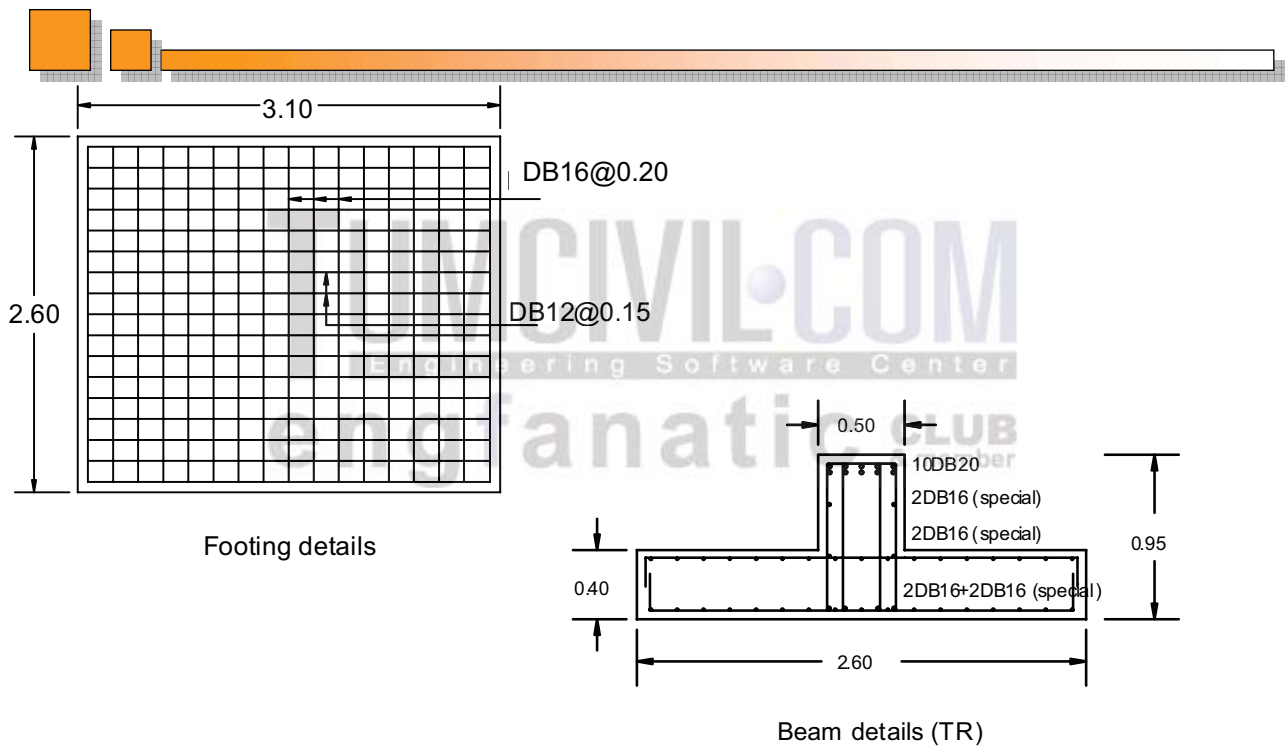
- คำนวณกำลังรับแรงเฉือนของคอนกรีตล้วน $V_c = 0.53 \times \sqrt{200} \times 50 \times 90 = 33,728.99$ กก.
- เมื่อ $\phi = 0.85$ จะได้ $\phi V_c = 28.67$ ตัน น้อยกว่า V_u ต้องเสริมเหล็กรับแรงเฉือน
- กำลังรับแรงเฉือนสูงสุด $\phi V_{n,max} = 2.1 \times 0.85 \sqrt{200} \times 50 \times 90 = 113,596.70$ กก.
- หรือ $\phi V_{n,max} = 113.60$ ตัน มากกว่า V_u ดังนั้นไม่จำเป็นต้องขยายหน้าตัด
- สำหรับ $V_{c1} = 1.1 \phi \sqrt{f'_c} b d = 1.1 \times 0.85 \sqrt{200} \times 50 \times 90 = 59,503.04$ กก.
- นั่นคือ $V_u - \phi V_c = 86.11 - 28.67 = 57.44$ ตัน
- พบว่า $\phi V_c < V_u - \phi V_c < \phi V_{c1}$ เสริมเหล็กรับแรงเฉือนเป็นระยะ
$$s = \frac{A_v \phi f_y d}{V_u - \phi V_c} \quad 21$$

ขั้นที่ 4.4 : ออกแบบคานรั้ง

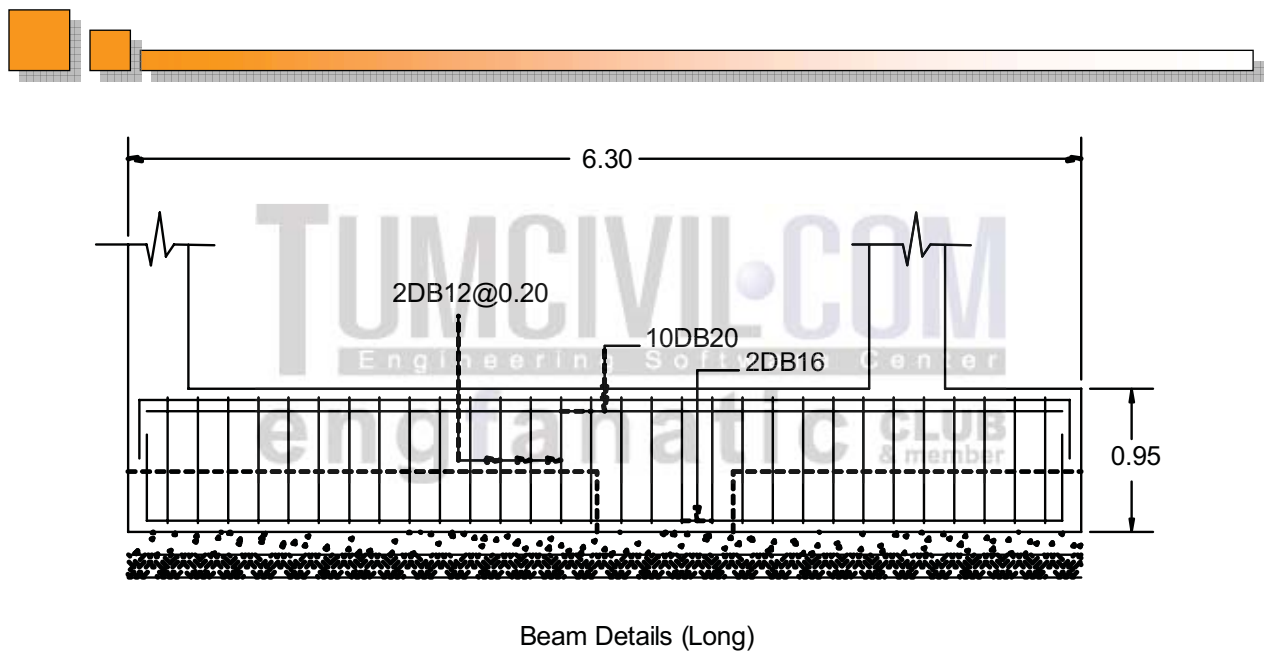
- เลือก DB12 เป็นเหล็กเสริมตามขวาง จะได้ $s = \frac{2.26 \times 0.85 \times 4 \times 90}{86.11 - 28.67} = 12.04$ ซม.
- ต้องไม่มากกว่า $0.5d = 45$ ซม. และ 60 ซม.
- เพื่อความสะดวกในการก่อสร้างใช้ 2DB12@0.20 ม.

รายละเอียดเหล็กเสริม

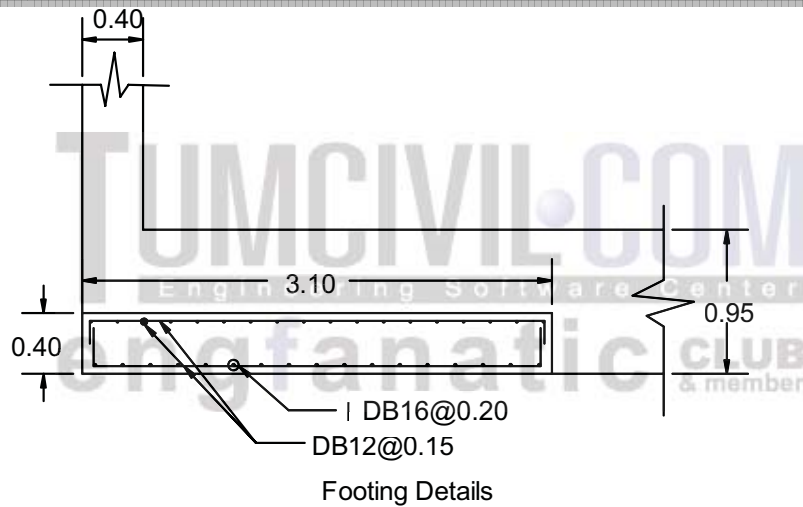
23

รายละเอียดเหล็กเสริม

24

รายละเอียดเหล็กเสริม

หมายเหตุ ตัวอย่างนี้ยังไม่ได้รวมน้ำหนักของคานยี่ครั้งที่จะมีผลต่อโมเมนต์และแรงเฉือนที่เกิดขึ้น ในการออกแบบจริงจะต้องรวมน้ำหนักของคานยี่ครั้งนี้เข้าไปในการออกแบบด้วย